

mgr Filip Wyszyński
Szkoła Doktorska Nauk Społecznych Uniwersytetu w Białymstoku
Uniwersytet w Białymstoku

FUZJE I PRZEJĘCIA PRZEDSIĘBIORSTW (M&A) W WARUNKACH VUCA

ABSTRAKT

W wyniku pandemii, wojny w Ukrainie, przerwania łańcuchów dostaw, kryzysu paliwowo-surowcowego, czy inflacyjnego na znaczeniu zyskuje problematyka sytuacji VUCA. Sytuacje określane jako VUCA cechują się kolejno: zmiennością (volatility), niepewnością (uncertainty), złożonością (complexity) oraz niejednoznacznością (ambiguity). Permanentne następowanie po sobie zdarzeń nieoczekiwanych i kryzysowych może prowadzić do wniosku, że im dłużej trwa taka sytuacja tym bardziej staje się ona dla stosunków prawnych stanem „zwyčajnym” i punktem odniesienia (J. Bieluk, Nadzwyczajna zmiana stosunków, s. 10). Sytuacje nadzwyczajne zmieniają instytucje życia społecznego, w tym instytucje prawno-ekonomiczne, zwłaszcza wtedy, gdy – jak pisze N.N. Taleb – dochodzi do „połączenia niskiej przewidywalności i znacznych skutków dla otaczającej rzeczywistości”. Celem referatu jest sponowanie, które z rodzajów transakcji M&A mogą zyskiwać na znaczeniu w przypadkach VUCA w kontekście doświadczeń poprzednich stanów nadzwyczajnych i kryzysów. Sytuacje VUCA zderzone są przy tym z koncepcją N.N. Taleba („czarne łabędzie”). Taleb zadaje m.in. pytania o to, „czy ewolucja może dać się zwieść losowości” (N.N. Taleb, Zwiedzeni przez losowość, s. 140); czy zdarzenie rzadkie musi pozostawać nieprzewidywalne (Ibidem, s. 155); czy lepsze są duże wahania, ale nieczęste gdyż mogą być określone wyjątkowymi, jednostkowymi (Ibidem, s. 157); czym katastrofa finansowa różni się od zwykłej straty pieniędzy (N.N. Taleb, Ślepy traf, s. 91); czy ryzyko należy utożsamiać ze zmiennością (N.N. Taleb, Na własne ryzyko, s. 340), i co znaczy odporność na sytuacje VUCA rozumiana jako „antykruchłość” (N.N. Taleb, Antykruchłość, s. 21).

Przyjmując, że w istocie sytuacje VUCA (u Taleba - „czarne łabędzie”) stają się punktem odniesienia dla instytucji zasadna wydaje się analiza transakcji o podstawowym znaczeniu prawnym, ekonomicznym i społecznym, czyli transakcji fuzji i przejęć przedsiębiorstw. Celem referatu w nurcie nowej ekonomii instytucjonalnej jest rewizja konsolidacji przedsiębiorstw we współczesnych, zmiennych realiach z punktu widzenia klasyfikacji transakcji M&A. Transakcje M&A mają charakter cykliczny – wyróżnić można falę przełomu XIX i XX w.; kształtowanie się oligopoli w latach 20. XX w. przerwane wybuchem Wielkiego Kryzysu; falę przejęć lat 60, dywersyfikacyjno-konglomeratową, zakończoną krachem w 1970 r.; następnie falę lat 80., internacjonalizującą przedsiębiorstwa; czy falę lat 2005-2007 przerwana recesją. Podobnie paradygmatycznie cykliczny (T.S. Kuhn) charakter ma nauka (tu: doktryna prawa, bądź szkoły ekonomiczne), co każe rewidować podstawowe instytucje, nawet jeśli są one szeroko zbadane, gdyż ich osadzenie w zmiennych realiach („płynnej nowoczesności”) (Z. Bauman) dawać może odmienne rezultaty i świadczyć o ewolucji badanych zagadnień. W referacie omówione zostaną krótko rodzaje transakcji przejęć i fuzji przedsiębiorstw (rozdzielenie na inwestycje portfelowe, bezpośrednie, BIZ, VC oraz private equity). Następnie należy podjąć analizę klasyfikacji fuzji i przejęć w kontekście zmienności transakcji. Hipotezą referatu jest założenie, że w sytuacjach VUCA transakcje przejściowe zmieniają się, co do ich

motywów i charakteru (jeśli zostaną utrzymane wobec niezastosowania klauzuli MAC), co należy przeanalizować wobec klasyfikacji takowych transakcji. M&A scharakteryzować można pod względem strategii rozwoju (poziome, pionowe, dywersyfikacyjne pokrewne, dywersyfikacyjne-konglomeratowe) (1), celów strategicznych (obronne, agresywne) (2), motywów (strategiczne, okazyjne) (3), charakteru krajowego, bądź międzynarodowego (4), wielkości stron (równe, zróżnicowane) (5), pod względem stanowiska (przyjazne, wrogie) (6) oraz źródeł finansowania (ze środków własnych lub obcych) (7).